

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΜΕ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Δημιουργικές Συνεργασίες Δημοτικών Σχολείων με Εικαστικούς Καλλιτέχνες

Σχολική Χρονιά 2022 – 2023

Τίτλος ενότητας: Κατοικία - Φωλιά - Καταφύγιο
Θεματική Περιοχή: Χώρος-Τόπος και Κοινωνία και Ζωή
Βαθμίδα: 2 Τάξη: Ε'
Διάρκεια: 6 X 80λεπτα μαθήματα

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Το σχολείο βρίσκεται μέσα σε πευκόφυτο δάσος με πλούσια ποικιλία πουλιών. Τα περισσότερα παιδιά έχουν συχνές εμπειρίες παιχνιδιού και περιπάτων στη φύση, και γνωρίζουν πολλά είδη πουλιών της περιοχής. Τα παιδιά καλούνται, μέσα από τη γνωριμία με το εικαστικό έργο του Κυριάκου Θεοχάρους, να προσεγγίσουν τις έννοιες Κατοικία - Φωλιά - Καταφύγιο σε σχέση με τα προς εξαφάνιση πουλιά της κυπριακής φύσης και ειδικότερα της περιοχής τους, αλλά και της οικουμενικής ανθρώπινης ανάγκης για εξεύρεση κατοικίας σε συνθήκες ειρήνης, πολέμου, φυσικών καταστροφών. Έμπνευση αποτελεί και η μορφή του μικρού και απλοϊκού πουλιού που δεσπόζει στα παραδοσιακά πήλινα αγγεία του Κόρνου, χωριό με μακρόχρονη ιστορία στην Κυπριακή αγγειοπλαστική. Η παραδοσιακή μορφή χάραξης και εκτύπωσης έργου σε λινόλεουμ καθώς και η αναπαραγωγή αντιτύπων συνδυάστηκε με την τεχνική του κολλάζ για τη δημιουργία ομαδικού εικονοβιβλίου, το οποίο πολλαπλασιάστηκε και διανεμήθηκε στα παιδιά που το δημιούργησαν. Ως επέκταση του έργου με τον καλλιτέχνη, τα παιδιά δημιούργησαν με την εκπαιδευτικό κολλάζ/ντεκουπάζ πάνω σε τρισδιάστατα ξύλινα σπίτια χρησιμοποιώντας τις εκτυπώσεις τους. Ένα χειροποίητο εικαστικό βιβλίο εκτέθηκε μόνιμα στο σχολικό χώρο, μαζί με το τρισδιάστατο έργο.

Στόχοι ενότητας

Οι μαθητές/τριες να:

1.3.1. αναπαριστούν, μετά από παρατήρηση φωτογραφιών αλλά και από μνήμης, ποικιλία προστατευόμενων πουλιών του άμεσου τους περιβάλλοντος και της κυπριακής φύσης, και σύνδεσή τους με το στοιχείο του πουλιού στην τέχνη της αγγειοπλαστικής του Κόρνου και με τις έννοιες Κατοικία - Φωλιά – Καταφύγιο

1.5.1 συνδέουν την ανθρώπινη ανάγκη για εξεύρεση κατοικίας σε συνθήκες ειρήνης, πολέμου και φυσικών καταστροφών με την εικαστική τους πρακτική

2.2.1. αξιοποιούν τη χρήση της γραμμής, μοτίβου, σχήματος και χρώματος μέσα από τους δικούς τους εικαστικούς πειραματισμούς και συνθέσεις

3.2.3. χρησιμοποιούν τεχνικές όπως χαρακτηριστική σε λινόλεουμ και εκτύπωση, και κολλάζ/ντεκουπάζ (σύνθεση με κολλητική πάνω σε αντικείμενα) με τις εκτυπωμένες τους εικόνες

3.3.1. συλλέγουν και καταγράφουν δεδομένα κατάλληλα για την εικαστική τους εργασία (γραμμές, σχήματα, μοτίβα) μέσα από διάφορα οπτικά ερεθίσματα

3.5.1. εξελίσσουν και διαφοροποιούν την εικαστική τους εργασία για την απόδοση του θέματος με διάφορους τρόπους όπως σχέδιο, χάραξη και εκτύπωση σε λάινο, κολλάζ, σύνθεση εικόνας, δημιουργία διοράματος και εικαστικού βιβλίου

4.1.3. συσχετίσουν το έργο τους με την πολιτιστική και περιβαλλοντική κληρονομιά του χωριού τους, με τις υπό εξέταση έννοιες Κατοικία - Φωλιά - Καταφύγιο και με τα έργα του εικαστικού Κυριάκου Θεοχάρους

5.3.1. συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων που αφορούν την τελική εμφάνιση των έργων τους

Πορεία Ενότητας

Μαθήματα 1 και 2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Παρατήρηση και Συζήτηση

Η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά αν βλέπουν πουλιά στο χωριό τους και αν τα έχουν παρατηρήσει. Αναφέρεται το ποίημα για την ονομασία του χωριού, το οποίο είναι φιλοτεχνημένο σε τοίχο του σχολείου και δίνει την εκδοχή ότι το χωριό πήρε το όνομα του από το πουλί κόρονος (φωτογραφία). Στη συνέχεια τα παιδιά παρατηρούν Κορνιότικα πηλίνα αγγεία από τη συλλογή του σχολείου με το στοιχείο του πουλιού, το οποίο χρησιμοποιούσαν από παλιά για τη διακόσμηση των αγγείων. Συζητούν λοιπόν για τη σημαντικότητα του στοιχείου του πουλιού στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Αφού μοιράζονται τις δικές τους εμπειρίες από πουλιά που βλέπουν και αναφέρουν διάφορα ονόματα πουλιών που γνωρίζουν, η εκπαιδευτικός δείχνει μία πραγματική φωλιά μικρών πουλιών που έπεσε από δέντρο και βρήκε στην αυλή της. Την παρατηρούν και αυτή, καθώς και φωτογραφίες πουλιών της περιοχής που φωτογράφησε κάτοικος ερασιτέχνης φωτογράφος. Χρησιμοποιείται επίσης η έκδοση «Τα Πουλιά που φωλιάζουν στην Κύπρο» (1997, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου) καθώς και εκτυπωμένες εικόνες από κυπριακά γραμματόσημα που φιλοξενούν πουλιά της Κύπρου.

Φωτογραφίες πουλιών της περιοχής Σταυροβουνίου, Κόρνου, Αλάμπρας
(Φωτογραφίες: Μάριος Χαρίτωνος)

Πέρδικα

Γεράκι

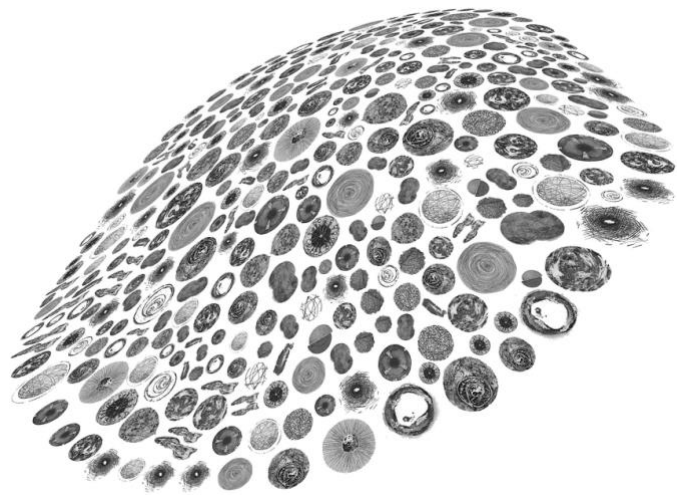
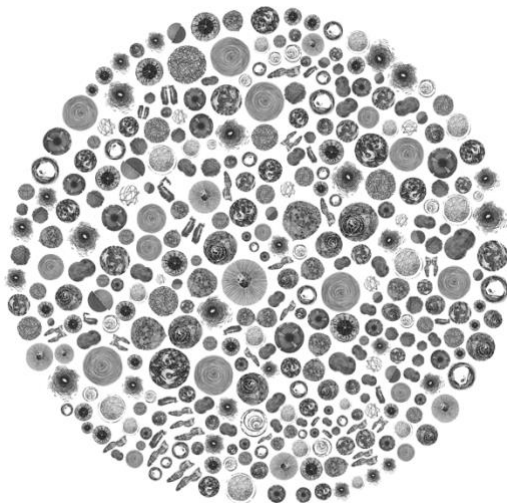

Κουκουβάγια ή Αρκόθουπος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Γνωριμία με τον εικαστικό και την τέχνη της χαρακτικής

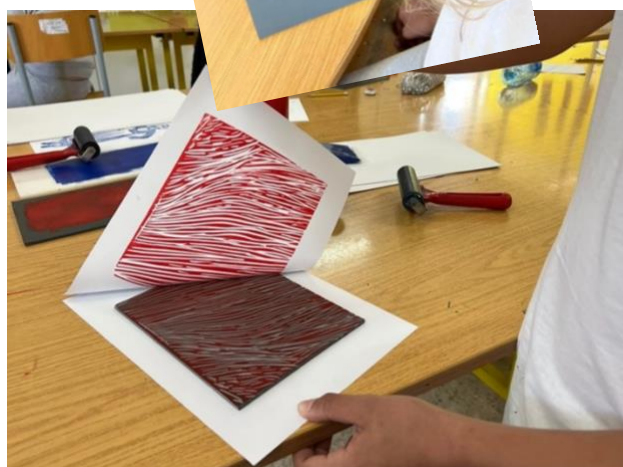
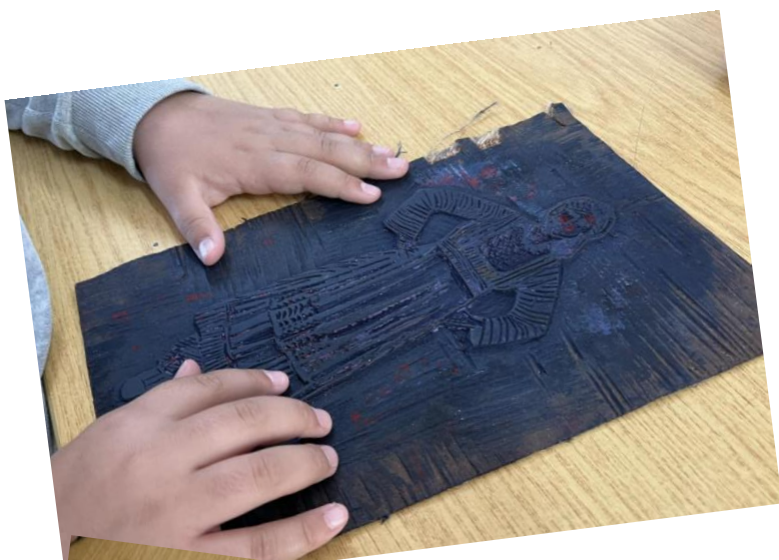
Σημείωση: Τα παιδιά έχουν προϋπάρχουσες γνώσεις σχετικά με την τέχνη της χαρακτικής, καθώς ασχολήθηκαν σε προηγούμενες τάξεις με τεχνικές χάραξης σε πολυστερίνη και με εκτύπωση.

Τα παιδιά γνωρίζουν τον εικαστικό Κυριάκο Θεοχάρους και, μέσα από την παρουσίαση της πρακτικής του, έρχονται σε επαφή με την τέχνη της χαρακτικής και με δημιουργικές της προεκτάσεις, όπως επεξεργασία χαρακτικών έργων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή σε σχεδιαστικό λογισμικό και χαρακτικά έργα που συναρμολογούνται όπως ένα παζλ. Ο εικαστικός αναφέρει το ενδιαφέρον του για τη φύση και τις ιδέες που παίρνει συχνά από τα στοιχεία της φύσης.

Κυριάκος Θεοχάρους, *Αίτιλο*, 2015, οξυγραφία και ψηφιακή εκτύπωση

Στη συνέχεια τα παιδιά γνωρίζουν τη διαδικασία και τα μέσα και υλικά της τέχνης της χαρακτικής σε λάινο. Ο εικαστικός επιδεικνύει τα στάδια της χάραξης σε λινόλεουμ και εκτύπωσης, χρησιμοποιώντας και ένα έτοιμο χαραγμένο λινόλεουμ που έχει φέρει για το σκοπό αυτό. Στη συνέχεια καλεί τα παιδιά να δοκιμάσουν τη χάραξη σχεδιάζοντας πρώτα σε χαρτί λουλούδια ή κάτι άλλο, να το αντιγράψουν σε λινόλεουμ μεγέθους A5 και να το χαράξουν με τα ειδικά εργαλεία. Τονίζονται οι κανόνες ασφαλείας και η ορθή χρήση των εργαλείων χαρακτικής. Κάποια παιδιά δοκιμάζουν και τη διαδικασία της εκτύπωσης με μελάνια χαρακτικής.

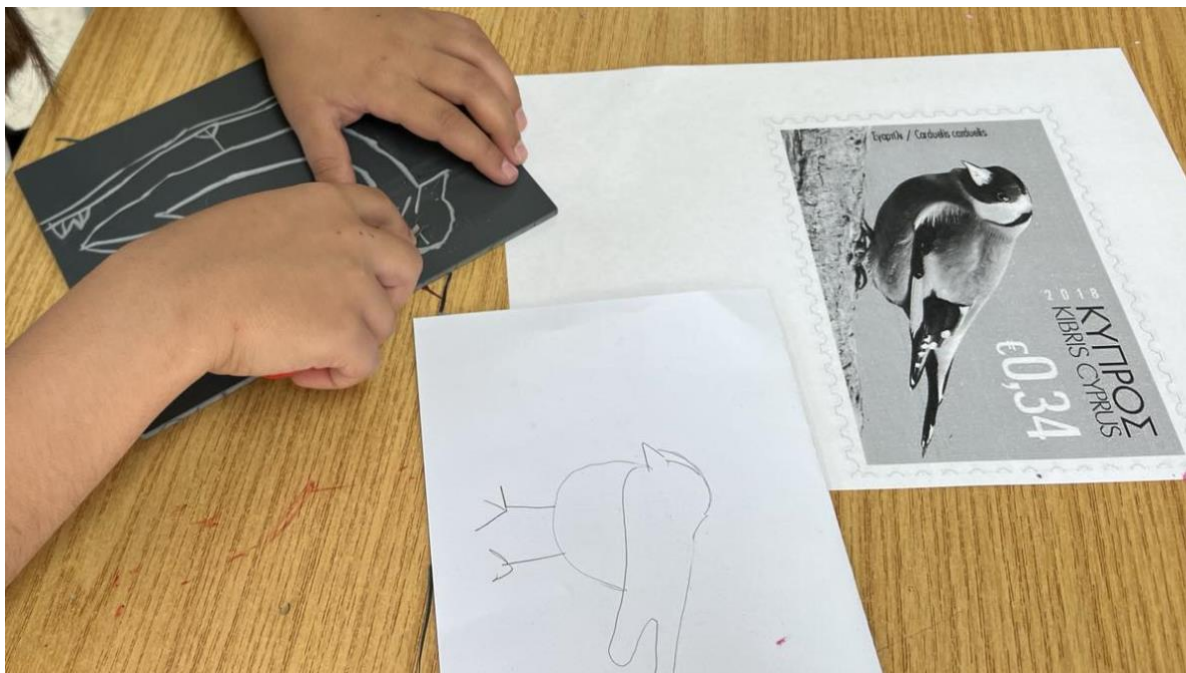
Κλείσιμο

Αφού τα παιδιά μοιραστούν τις εμπειρίες τους σε σχέση με τη διαδικασία της χάραξης και εκτύπωσης, τους υπενθυμίζονται σε συντομία οι πληροφορίες και φωτογραφίες για τα πουλιά της περιοχής και προβληματίζονται για την εργασία του επόμενου μαθήματος.

Μάθημα 3

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Δημιουργία - Χάραξη

Επαναφέρονται οι φωτογραφίες των πουλιών και τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν το αγαπημένο τους σχήμα πουλιού και να το σχεδιάσουν είτε σε πρόχειρο χαρτί είτε απευθείας στο λινόλευο με μολύβι. Συνεχίζουν με τη χάραξη, ακολουθώντας τις οδηγίες και τους κανόνες ασφαλείας που έμαθαν στο προηγούμενο μάθημα. Ο εικαστικός δίνει ιδέες για να προσθέσουν ποικιλία γραμμών και μοτίβων στο χαρακτικό τους, και η εκπαιδευτικός βοηθάει και ελέγχει τα παιδιά για να χαράζουν με την ορθή χρήση των εργαλείων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Δημιουργία - Εκτύπωση

Δημιουργούνται τέσσερις ομάδες παιδιών, οι οποίες έχουν μπροστά τους όλα τα υλικά και μέσα εκτύπωσης. Εκτυπώνουν με τη σειρά, στην ομάδα τους, βοηθώντας το ένα το άλλο όπου χρειάζεται. Ο καλλιτέχνης δίνει συμβουλές, βοηθά στις αναμειξεις χρωμάτων με τα μελάνια και ελέγχει τη χρήση σωστής ποσότητας μελανιού. Εκτυπώνουν σε τρία είδη χαρτιού: λευκό woodfree, ιαπωνικό χαρτί και διάφανο βέλουμ.

Μάθημα 4

Το τέταρτο μάθημα διεξάγεται μόνο με την εκπαιδευτικό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Παρατήρηση και Συζήτηση

Τα παιδιά καλούνται να παρατηρήσουν προβολή με πρόσφατες φωτογραφίες από σεισμόπληκτες περιοχές. Συζητούν για την οικουμενική σημασία της κατοικίας ως κύριο χώρο προστασίας του ανθρώπου, όπως και για την ανάγκη εύρεσης κατοικίας μετά από φυσικές καταστροφές και πολεμικές συρράξεις. Γίνεται επίσης αναφορά στα χαρακτηριστικά τους έργα, καθώς και στα αγγεία του Κόρνου και προβληματίζονται για το πώς αυτά συνδέονται με την έννοια της κατοικίας. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να απαντήσουν στα ερωτήματα: Πού βρίσκουν προστασία αυτά τα πουλιά; Πώς μπορείτε μέσα από τα έργα σας να τους δώσετε καταφύγιο;

Παρουσιάζονται δύο ξύλινα σπιτάκια-κουτιά και τα παιδιά καλούνται να προβληματιστούν πώς μπορούν να δώσουν προστασία στα πουλιά που έχουν χαράξει και εκτυπώσει. Βλέπουν φωτογραφίες με εικαστικά διοράματα σύγχρονων καλλιτεχνών καθώς και πρωτότυπα έργα – διοράματα (δημιουργία της εκπαιδευτικού - εικαστικού). Τα διοράματα αποτελούν τρισδιάστατα μοντέλα που απεικονίζουν διάφορους κόσμους και μοιάζουν με τα σκηνικά μιας ταινίας που διηγούνται τη δική τους ιστορία.

Σύνδεσμος για εικόνες διοραμάτων:

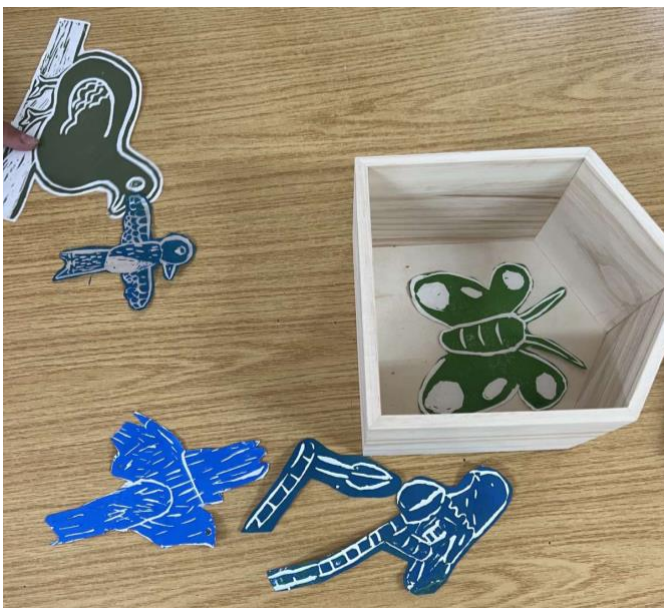
<https://www.stathisfotis.com/diorama-stin-techni/>

Νικολέτα Αυγουστή, *Πάγωσα το χρόνο*, 2016
Διόραμα, ντεκουπάζ με εκτύπωση λινόλεουμ σε ξύλινο κουτί

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Δημιουργία διοραμάτων

Αποφασίζεται να δημιουργήσουν δύο ομαδικά διοράματα, κάνοντας κολλάζ/ντεκουπάζ (σύνθεση με κολλητική πάνω σε αντικείμενα) με τις εκτυπωμένες τους εικόνες. Επιλέγουν και κόβουν σχήματα από τις εκτυπώσεις τους, και δοκιμάζουν συνθέσεις πάνω στα ξύλινα σπίτια - κουτιά τοποθετώντας τα σχήματά τους σε τρία επίπεδα: πρώτο επίπεδο (μπροστά), δεύτερο επίπεδο (μέση), τρίτο επίπεδο (βάθος). Πρώτα κολλούν τα κομμάτια με άσπρη γόμα πέλθεο αραιωμένη με νερό, και στη συνέχεια τα περνούν και από πάνω για να δημιουργηθεί στρώμα προστασίας του χαρτιού. Για να στερεωθούν τα σχήματα στο μεσαίο επίπεδο, επικολλιούνται σε χαρτί woodfree ώστε να ενδυναμωθούν και με επιπλέον χαρτί δημιουργείται στήριξη στην πίσω πλευρά του κομματιού. Τα παιδιά κολλούν τα κομμάτια τους με τη σειρά.

Μάθημα 5

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Δημιουργία

Τα παιδιά έχουν μπροστά τους μαυρόασπρες φωτοτυπίες των έργων τους και καλούνται να τις παρατηρήσουν και να απομονώσουν κάποια στοιχεία που τους αρέσουν, σχολιάζοντάς τα. Ο εικαστικός τους προτρέπει να τα κόψουν και να κάνουν νέες ομαδικές εικόνες με κολλάζ, όπως έκαναν και με τη δημιουργία των διοραμάτων, αλλά αυτή τη φορά σε άσπρο και μαύρο χαρτί. Τους προβληματίζει για το τι θα μπορούσαν να κάνουν με τα έργα τους αλλά και τα αρχικά χαρακτηριστικά τους, έτσι ώστε να παρουσιάσουν μικρές ιστορίες. Καταλήγουν ότι τα έργα τους θα αποτελέσουν τις σελίδες της έκδοσης του δικού τους εικαστικού εικονοβιβλίου.

Ανατροφοδότηση

Τα τελικά έργα αναρτώνται και τα παιδιά, μαζί με τον εικαστικό, σχολιάζουν τα αποτελέσματα της δουλειάς τους, καθώς και τρόπους που θα μπορούσαν τα έργα να περιληφθούν στο βιβλίο τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Δημιουργία

Ο εικαστικός δείχνει στον ηλεκτρονικό του υπολογιστή ένα έργο παιδιού το οποίο σάρωσε και επεξεργάζεται σε σχεδιαστικό λογισμικό, για να αποτελέσει το εξώφυλλο του βιβλίου. Δείχνει στα παιδιά πώς μπορούν να αλλάξουν το χρώμα ενός στοιχείου του έργου, και τα καλεί να δοκιμάσουν.

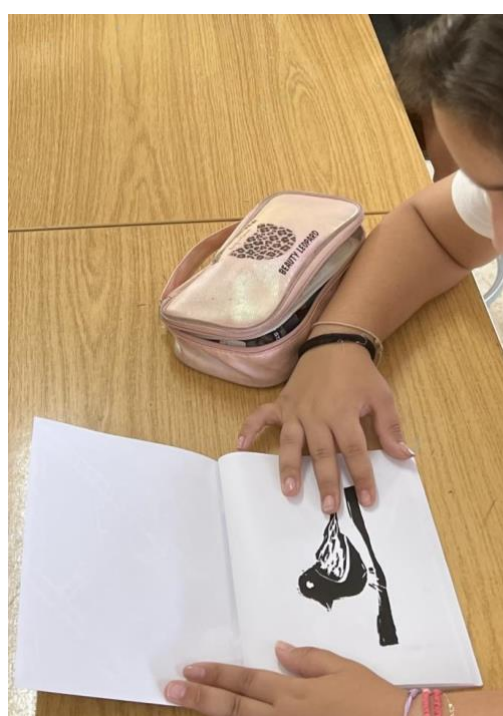
Ανακοινώνει στα παιδιά ότι μαζί με την εκπαιδευτικό θα σαρώσουν όλα τα έργα των παιδιών και θα αναλάβει να τα σελιδώσει στο σχεδιαστικό λογισμικό, για την τελική εκτύπωση του βιβλίου. Το βιβλίο εκτυπώνεται σε υπηρεσίες εκτύπωσης σε αρκετά αντίτυπα, ώστε το κάθε παιδί να πάρει ένα δικό του αντίτυπο και να παραμείνουν και κάποια στη βιβλιοθήκη του σχολείου.

Μάθημα 6

Το 6ο μάθημα διεξάγεται μόνο με την εκπαιδευτικό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Παρατήρηση, συζήτηση και ανατροφοδότηση

Δίνεται σε κάθε παιδί από ένα αντίτυπο του βιβλίου τους, και καλούνται να το παρατηρήσουν και να εκφράσουν ελεύθερα τις εντυπώσεις τους. Στη συνέχεια ρωτιούνται τι τους άρεσε σε αυτό, τι δεν τους άρεσε και τι θα έκαναν διαφορετικά όσον αφορά τον τρόπο που σχεδιάστηκε από τον εικαστικό για να εκτυπωθεί (σχεδιάστηκε με οριζόντιο εξώφυλλο και σελίδες, και στη συνέχεια το βιβλίο συνεχίζει με κάθετες σελίδες).

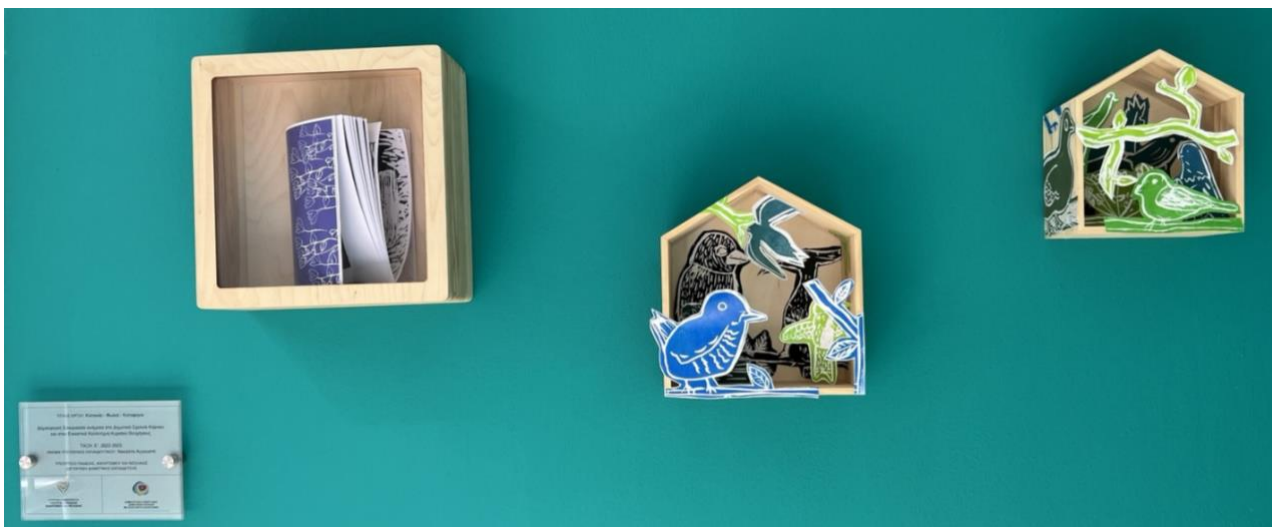

Δίνονται αυτοκόλλητα χαρτάκια (post-it notes) και τα παιδιά καλούνται να γράψουν σχόλια προς ένα άλλο παιδί σχετικά με την έκδοση αλλά και για τα έργα τους: μία εισήγηση, ένα θετικό σχόλιο, τι θα έκαναν διαφορετικά. Δίνουν τα χαρτάκια στον παραλήπτη και έτσι γίνονται δυάδες ή τριάδες και συζητούν περαιτέρω.

Τελική εγκατάσταση του έργου

Τα παιδιά μαζί με την εκπαιδευτικό αποφασίζουν τον τρόπο της τελικής εικαστικής εγκατάστασης σε τοίχο στην πτέρυγα του εργαστηρίου τέχνης του σχολείου. Ένα αντίτυπο του εικαστικού βιβλίου εκτέθηκε μόνιμα μέσα σε ξύλινο κουτί-βιβρίνα, μαζί με τα δύο ξύλινα διοράματα. Το έργο παρουσιάστηκε σε παιδιά και γονείς το βράδυ της τελετής αποφοίτησης, όπου έγινε έκθεση τέχνης με έργα της Ε' και Στ' τάξης.

Σχολείο: Δημοτικό Σχολείο Κόρνου

Σχεδιασμός/Εφαρμογή Μαθήματος: Νικολέτα Αυγουστή

Εκπαιδευτικός Τέχνης, Σύμβουλος Τέχνης

Εικαστικός: Κυριάκος Θεοχάρους

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, Ε.Δ.Ε Τέχνης

Σχολική Χρονιά: 2022-2023